

بنان خداوند جان و خرد
عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش

دکتر علی کمال جو
موسسه آموزش عالی خرد
آذر ۱۴۰۰

دکتر علی کامال جو

Dr. Ali Kamalji Psychotherapist

مدرس دانشگاه
روانشناس - روان درمانگر

روان درمانی - مشاوره - روانسجی

درمان اضطراب / افسردگی
وسواس / مشکلات زناشویی

۰۷۷۳۳۵۶۲۰۵۹ - ۰۹۱۷۲۴۱۸۲۴۲

بوشهر، خیابان سنگی، مجتمع درمانی
محمد رسول ا... طبقه دوم

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: آشنایی با روشهای تحقیق

- آشنایی با روشهای تحقیق:
- آشنایی با روش های تحقیق یکی از زیربنایی ترین گام در انجام تحقیق است
- فهم دقیق و عمیق، درس روش تحقیق موجب آمادگی فکری و انگیزشی برای انجام تحقیق می شود.
- تنوع و پیچیدگی روشهای تحقیق نیازمند توجه بیشتر آموزشی در دوران تحصیل است
- ارتباط نزدیک و تنگاتنگ روش تحقیق و مباحث آماری مقداری فهم روش تحقیق را غامض تر می کند
- به نظر می رسد، آن چه که امروز در واقع آموزش داده می شود و یاد گرفته می شود و ذهن دانشجویان مخصوصا در دوره کارشناسی با آن مانوس و آشناست، برای تربیت محقق مسلط به تحقیق کافی نیست
- آن چه که با آن روبرو هستیم آموزش های غیر منسجم، سطحی و ناکافی برای پرورش ذهن های مشتاق به پژوهش است.

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: از درس روش تحقیق در دانشگاه چه می خواهیم؟

- می دانیم از درس روش تحقیق در دانشگاه چه می خواهیم؟
- آیا دروس دانشگاهی روش تحقیق برای انجام پژوهش عملی در واقعیت کافی است؟
- شاید بهتر است بگوئیم نمی دانیم، چون جواب این پرسش خیلی روشن نیست
- واقعا دروس فعلی مربوط به روش تحقیق در طی دروان تحصیل و مخصوصا دوره ی کارشناسی، تمرکز بر توضیح، تشریح و بیان مفاهیم نظری روش تحقیق دارد، یا آمادگی عملی انجام تحقیق؟
- به نظر می رسد آنچه که در عمل و واقعیت اتفاق می افتد بحث های نظری است که لازم است ولی به هیچ وجه کافی نیست
- روشن است که موضوعی با این اهمیت با در نظر گرفتن یک واحد انجام عملی روش تحقیق برای تربیت پژوهشگران مسلط و دانشمند کافی نیست.

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: آیا دانشجویان علاقمند به پژوهش هستند؟

- آیا دانشجویان علاقمند به پژوهش هستند؟
- علاقمندی موجب افزایش انگیزه و اقدام موثر می شود
- هم اکنون میزان علاقمندی دانشجویان به تحقیق و پژوهش چقدر است؟
- تحقیقات زیادی صورت نگرفته اما آنچه تحقیقات نشان می دهند میزان بالایی نیست
- به نظر می رسد میزان علاقه دانشجویان به پژوهش حاصل چند عامل است:
- محیط آموزشی یکی از عوامل تاثیر گذار است
- نقش اساتید، تسلط و انگیزه اساتید مهم است (تدریس خوب و تشویق مناسب)
- اهمیت پژوهش در فرایند مقاطع تحصیلی و ارزش گذاری مناسب و امتیاز به کیفیت پژوهش ها می تواند موثر باشد
- ایجاد سازکارهای دسترسی به امکان مالی از طریق انجام پژوهش از طریق دانشگاه تاثیر گذار است

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: علاقه و پیگیری استاد در جهت دهی به فعالیتهای پژوهشی دانشجویان

- - علاقه و پیگیری استاد در جهت دهی به فعالیت های پژوهشی دانشجویان:
- فرایند انجام پژوهش راهی است که برای افرای که تازه پا در این مسیر نهاده اند مبهم و تا حدودی ناممکن است.
- مخصوصا در دوران دانشجویی انجام پژوهش در قالب های متعدد و به منظورهای متعدد و به ویژه انجام پایان نامه بدون راهنمایی و هدایت استاد راهنما تقریباً کاری ناممکن است
- نقش استادان مسلط و با تجربه در راهنمایی و هدایت و انجام انجام پژوهش توسط دانشجویان غیر قابل چشم پوشی است و نقش اساسی دارند
- یک سوال مهم آیا همه استادان ما تسلط و انگیزه کافی بر روش تحقیق و برای انجام تحقیق دارند؟
- به نظر می رسد جواب این سوال قدری تامل برانگیز و ساده نیست.
- سوال بعدی این است که استادان مسلط و با تجربه آیا انگیزه کافی برای مبادرت به چنین کاری دارند؟
- جواب این سوال هم ابعاد مختلفی دارد. آیا صرف کار موظفی در دانشگاه، یا ارتقاء پایه استادی و کافی است. آیا انگیزه مادی کافی وجود دارد؟ همه این موضوعات به نظر می رسد قابل تامل و بازنگری است

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: عضویت در انجمن های علمی - پژوهشی

- عضویت در انجمن های علمی - پژوهشی:
- آن چه که مسلم است ترم های دانشگاهی و ساعت های در نظر گرفته شده برای هر درس محدود است.
- انبوهی از واحدها و درس های در نظر گرفته برای هر رشته و گرایش تحصیلی که در خلال این ترم های تحصیلی تدریس شود تا حد زیادی فشرده و زیاد است.
- با این وصف شاید زمان و انرژی کافی برای یادگیری عمیق و گسترده دروسی مانند روش تحقیق و مفاهیم آماری مرتبط با تحقیق فراهم نباشد.
- و از این طریق دوباره در چرخه یادگیری های سطحی و به حد پاس کردن درس ها برسیم .
- واقعیت هم این است که دانشجو در طی ترم تحصیلی اولویتش پاس کردن دروس است و نه لزوما یادگیری عمیق و موثر.
- یک راه جبرانی برای عمق بخشی به یادگیری های تحصیلی عضویت در انجمن ها یا مراکز علمی دانشجویی و شرکت در برنامه ها و استفاده از خدمات علمی آموزشی این مراکز دانشجویی و دانشگاهی است.

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: تبلیغات مناسب و جشنواره های پژوهش دانشجویی

- تبلیغات مناسب و جشنواره های پژوهش دانشجویی:
- فرهنگ سازی و افزایش آگاهی از طریق تبلیغات مناسب و موثر
- تبلیغات با محتوای واقعی، به ظوری که تفکر مسلط در دانشگاه و دانشجو پژوهش و تحقیقات باشد
- و پژوهش ارزش علمی و افتخارآمیز پیدا کند.
- تفاوت بین دانشجویی با گرایش و ذهنیت پژوهشی با دانشجویی بدون این ذهنیت آشکار باشد
- ترویج واقعی ارزش گذاری و ارج گذاری به نواندیشی علمی
- پیدا نمودن لبه های پیشرفت علم در هر رشته و تشویق برای پیش برده لبه های مرز علم
- تقدیر، تشویق و تبلیغ کسانی که در حال جابجایی مرزهای علم هستند
- برگزاری جشنواره های دانشجویی با کیفیت و محلی برای معرفی و تشویق و استعداد یابی های پژوهشی دانشجویی

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: وجود کتابخانه و دسترسی آسان به اینترنت

- وجود کتابخانه و دسترسی آسان به اینترنت:
- هر چند پیشرفت های فناوری در حوزه کتاب و کتابخانه توسعه فوق العاده ای یافته است.
- کتاب های الکترونیکی هر روز توسعه بیشتری می باند و نسخه PDF کتاب های تازه چاپ شده هر روز بیشتر می شود.
- اما لازمه آن حمایت از دانشجو در زمینه اینترنت پر سرعت و رایگان جهت امور پژوهشی است.
- حتی بسیاری از سایت های علمی که مقالات و کتاب های علمی و دانشگاهی را جمع آوری و در اختیار دیگران قرار می دهند مستلزم شارژ مالی هستند.
- تا هم اکنون با توجه به همه رشد سرسام آور اینترنت و مقالات و کتاب های دیجیتالی، اما کتابخانه های واقعی ارزش و اهمیت واقعی خود را حفظ کرده اند
- دسترسی به کتابخانه های واقعی به روز و غنی از کتاب های تازه چاپ می تواند انگیزه بخش باشد.

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: علاقمندی به رشته تحصیلی

- علاقمندی به رشته تحصیلی:
- علاقمندی انگیزه را برمی انگیزد و انگیزه موجب اقدام مناسب می شود
- سوال اساسی اینجاست که چند درصد دانشجویان واقعا با علاقمندی رشته تحصیلی خویش را انتخاب می کنند
- با توجه به ظرفیت های محدود دانشگاه ها و رشته های مورد علاقه دانشجویان در دانشگاه های دولتی به ناچار چندین دهه است که از طریق کنکور دانشجویان انتخاب می شوند
- از طرفی حتی با کنکور هم به لحاظ ظرفیت محدود رشته ها، دانشجویان امکان انتخاب رشته دلخواه خود را ندارند
- از طرفی هزینه های سنگین دانشگاه های غیردولتی برای بخش وسیعی از جمعیت عمومی کشورمان، باز هم فرصت انتخاب دلخواه فراهم نمی شود.
- این مشکلات می تواند به انتخاب رشته از روی ناچاری شود که علاقمندی در آن نیست یا ضعیف است و انگیزه کافی برای پرداختن به پژوهش را برنمی انگیزد

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: آینده شغلی مبهم و وضعیت اقتصادی

- آینده شغلی مبهم و وضعیت اقتصادی:
- بسیار روشن است که مشکلات اقتصادی و کاهش درآمد و در نتیجه کاهش قدرت خرید شدید بخش زیادی از خانواده ها منجر به متمرکز شدن هزینه ها برای کارهای اساسی زندگی شده است
- در سبد هزینه بسیاری از خانواده ها، پژوهش و تحقیق علمی اولویت های ته لیست آنان قرار دارد یا اساسا هیچ اولییتی برای آنان ندارد
- انجام هر تحقیق مستلزم هزینه های زیادی است، تقریبا تمام خانواده ها نمی تواند هیچ حمایتی از فرزندانشان بکنند
- حمایت های که از طرف دانشگاه های دولتی می شود بسیار اندک و غیر انگیزه بخش است
- از طرف دانشگاه های غیر دولتی که هیچ حمایتی نمی شود
- بنابراین دانشجو به سمت انجام پژوهش نمی رود یا اگر مجبور باشد برای اتمام تحصیلات خویش تحقیقی انجام دهد مجبور است کم هزینه ترین و گاه سطحی ترین کار را انتخاب نماید
- از طرفی حمایتی که از طرف دانشگاه ها از اساتید راهنما و مشاور می شود نسبت به وقت و تلاشی که باید انجام دهند بسیار کم می باشد و از این ناحیه هم انگیزه کافی وجود ندارد

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: وجود مشاورین پژوهشی در دانشگاه ها

- وجود مشاورین پژوهشی در دانشگاه ها:
- چند دانشگاه را می شناسیم که اساتید مجرب و علاقمند به پژوهش را صرفاً جهت تشویق، تبلیغ، ایجاد انگیزه و فراهم نمودن زمینه های پژوهش موثر تعیین و به کار گرفته اند؟
- جواب این روشن نیست، چون اغلب اساتید در قالب راهنما یا مشاور پروژه های تحقیقاتی دانشجویان می باشند
- اساتید اغلب در دانشگاه چندین شغل و سمت دارند که یکی از آنها تدریس و راهنمای پروژه های تحقیقاتی دانشجویان است.
- بسیاری از اساتید مسئولیت های اجرایی در دانشگاه و خارج از دانشگاه بر مسئولیت تدریس و تحقیق آنان به شدت سایه می افکند.
- بنابراین اساتیدی که صرفاً مسئولیت شان ایجاد روحیه پژوهشی در بین دانشجویان و راهنمایی آنان باشد می تواند مفید باشد.

عوامل موثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش: دوران دانش آموزی یک فرصت

- دوران دانش آموزی یک فرصت:
- دوران مدرسه و بویژه مقطع متوسطه اول و دوم، ممکن است فرصت مناسب برای آموزش مفاهیم و مبانی پژوهش باشد
- فرهنگ سازی و ایجاد آمادگی ذهنی نقش برجسته ای در علاقمندی و ایجاد انگیزه دارد
- به نظر می رسد این دوران بستر مناسبی است که جرقه های اهمیت پژوهش و پژوهش مداری در ذهن آماده نوجوانان زده شود
- اما تا کنون تقریبا کار اساسی در این زمینه انجام نشده است
- حتی تحقیقاتی که نشان دهد به چه میزان و چطور می شود از این فرصت طلایی جهت ساختن فرهنگ پژوهش مداری و ذهن های پژوهش مدار استفاده کرد به نظر می رسد انجام نشده است.

ایام تان بکام و آرامش تان مستداماز توجه شما صمیمانه متشکرم
در مسیر بالندگی و تعالی، شاد، سلامت و سربلند باشید

در این بحث از نتایج تحقیق ناصر جواهری زاده، پژوهشنامه تربیتی دوره دهم بهار ۱۳۸۶ شماره ۱۰

دکتر علی کمال جو

Dr. Ali Kamaljo Psychotherapist

مدرس دانشگاه

روانشناس - روان درمانگر

روان درمانی - مشاوره - روانسنجی

درمان اضطراب / افسردگی
وسواس / مشکلات زناشویی

۰۹۱۷۲۴۱۸۲۴۲ - ۰۷۷۳۳۵۶۲-۵۹

بوشهر، خیابان سنگی، مجتمع درمانی
محمد رسول ا...، طبقه دوم